

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Управління витратами»

Ступінь освіти	Бакалавр
Спеціальність	072
Загальний обсяг	4 кредити ЄКТС
Тривалість викладання	8 семестр, 15 чверть
Обсяг навчальних занять:	120 год.
у т.ч. аудиторні заняття	3 години на тиждень
лекції	1 година на тиждень
практичні	2 години на тиждень
Мова викладання	українська

Кафедра, що викладає: Економічного аналізу і фінансів

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2885>

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації: Microsoft Teams - команда «Управління витратами»

Інформація про викладачів:

	Штефан Наталія Миколаївна, (лекції та практичні) доцент кафедри, кандидат технічних наук
	Персональна сторінка: https://eaf.nmu.org.ua/ua/pro_kaf/title_shtefan.php
	E-mail: shtefan.n.m@ nmu.one

1. Анотація до курсу

Освітня компонента «Управління витратами» належить до переліку вибіркових навчальних дисциплін, що пропонуються в рамках циклу фахової підготовки здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» на четвертому році навчання. Вона забезпечує загальний та професійний розвиток здобувача та спрямована на отримання поглиблених знань з оцінки бізнесу для забезпечення високого рівня оцінки бізнесу і управління вартістю вітчизняних підприємств.

Цей курс побудовано на засадах студентоцентрованого підходу (Student-Centered Approach), який розглядає здобувача вищої освіти як суб'єкта з власними унікальними інтересами, потребами і досвідом, спроможного бути самостійним і відповідальним учасником освітнього процесу.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни– набути системи теоретичних знань про закономірності формування витрат за видами, центрами відповідальності та носіями для мінімізації їх рівня та обґрунтування оптимальних господарських рішень, методології проведення аналізу їх величини та підготовка фахівців такого рівня кваліфікації в галузі фінансово-аналітичної діяльності, який повною мірою забезпечуватиме вирішення аналітичних завдань, що стали предметом розгляду в межах вивчення даної дисципліни.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Управління витратами»:

- набути знань щодо складу і характеристики витрат;
- навчитись аналізувати взаємозв'язок витрат, обсягу діяльності та прибутку;
- навчитись здійснювати аналіз, управління та контроль витрат підприємства;
- засвоїти бюджетне планування;
- навчитись визначати вплив постійних витрат на прибутковість діяльності підприємства;
- навчитись здійснювати формування витрат за місцями і центрами відповідальності;
- здійснювати контроль витрат у підтриманні режиму економії;
- обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері управління витрат та оцінювати їх ефективність з урахуванням законодавчих та етичних аспектів;
- напрацювати спроможність нести відповідальність за рішення (відповіді, стиль виконання завдань, оформлення тощо), прийняті під час виконання навчальних завдань.
- напрацювати звичку формувати власні професійні судження з урахуванням соціальних та етичних аспектів.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ДРН05.1	Здійснювати діагностику фінансового стану підприємства.
ДРН05.2	Володіти інноваційним інструментарієм діагностування фінансового стану, визначення різного виду витрат, розроблення стратегії розвитку підприємства.
ДРН08.1	Застосовувати поглиблені знання в сфері управління витратами підприємств для прийняття рішень щодо прийняття варіанту подальшого розвитку підприємства.
ДРН08.2	Застосовувати набуті теоретичні знання з управління витратами та сучасні фінансові технології і програмні продукти для підвищення ефективності роботи підприємства.
ДРН09.1	Здійснювати інформаційний пошук та систематизацію наявної інформації щодо стану й розвитку зовнішнього середовища в діяльності підприємства.
ДРН09.2	Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для управління витратами підприємства.
ДРН10.1	Обґрунтувати вибір методів управління витратами підприємства для прийняття рішень щодо підвищення рентабельності роботи підприємства.

ДРН10.2	Оцінювати ступінь складності завдань і достовірність отриманих результатів при управлінні витратами підприємства
ДРН16.1	Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

Реалізація мети вимагає трансформації програмних результатів навчання в дисциплінарні, а саме:

- здійснювати діагностику фінансового стану підприємства;
- володіти інноваційним інструментарієм діагностування фінансового стану та ймовірності банкрутства підприємств, розроблення його фінансової стратегії;
- застосовувати поглиблені знання в сфері управління витратами підприємств для прийняття рішень щодо прийняття варіанту подальшого розвитку підприємства;
- застосовувати набуті теоретичні знання з управління витратами та сучасні фінансові технології і програмні продукти для підвищення ефективності роботи підприємства;
- здійснювати інформаційний пошук та систематизацію наявної інформації щодо стану й розвитку зовнішнього середовища в діяльності підприємства;
- вміти відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для планування фінансової діяльності підприємства;
- обґрунтувати вибір методів управління витратами підприємства для прийняття рішень щодо підвищення рентабельності роботи підприємства;
- оцінювати ступінь складності завдань і достовірність отриманих результатів при управлінні витратами підприємства;
- вміти застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

4. СТРУКТУРА КУРСУ

Лекції

1. Теоретичні основи управління витратами. Сутнісна характеристика витрат.

- 1.1. Економічна суть, значення і завдання управління витратами.
- 1.2. Поняття, склад і характеристика витрат. Класифікація витрат на виробництво. Поділ витрат стосовно прийняття управлінських рішень. Структура виробничих затрат підприємства і організації.
- 1.3. Закономірності та чинники формування витрат.
- 1.4. Функції витрат.

2. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку.

- 2.1. Сутність і передумови аналізу системи “витрати-обсяг-прибуток”.
- 2.2. Визначення маржинального прибутку в CVP-аналізі.
- 2.3. Аналіз рівноваги та безпеки операційної діяльності. Вплив постійних витрат на прибутковість діяльності підприємства. Значення управління прибутком і факторами його формування. Аналіз чутливості прибутку.

3. Аналіз, управління та контроль витрат підприємства. Бюджетне планування.

- 3.1. Аналіз релевантної інформації при прийнятті управлінських рішень.
- 3.2. Поняття релевантної інформації. Аналіз альтернативних рішень. Оптимальне використання ресурсів за умов обмежень.
- 3.3. Система управління витратами.
- 3.4. Функціональний аспект системи управління витратами: нормування, планування, облік, аналіз витрат, стимулювання їх зниження.

4. Формування витрат за місцями і центрами відповідальності.

- 4.1. Поняття «місця витрат». Місця витрат і центри відповідальності. Ієрархічна структура місць витрат на підприємстві.
- 4.2. Центри відповідальності за витрати (центри витрат) і центри прибутку. Вимоги до організації центрів відповідальності.

5. Контроль витрат.

- 5.1. Облік і звітність як елементи контролю витрат.
- 5.2. Роль контролю витрат у підтриманні режиму економії. Методи контролю витрат. Стандарт-костінг і нормативний метод калькулювання. Стимулювання економії ресурсів.

Практичні заняття

1. Формування структури витрат на підприємстві та основні передумови управління ними
2. Класифікація витрат з метою управління та методи побудови функції витрат
3. Класифікація витрат з метою управління

4. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку
5. Аналіз, управління та контроль витрат підприємства.
6. Формування витрат за місцями і центрами відповідальності
7. Методи контролю витрат. Стандарт-костінг і нормативний метод калькулювання. Стимулювання економії ресурсів

Інформація для здобувачів заочної форми навчання. На сайті НТУ «ДП» розміщено графік навчального процесу. Протягом року передбачено заняття з викладачем відповідно до розкладу: 6 год. лекційних занять, 4 год. практичних занять; решту практичних завдань здобувач опановує самостійно. Здобувачі заочної форми навчання виконують передбачені навчальним планом індивідуальні завдання (контрольні роботи, практичні завдання, презентації, тестові завдання) та подають їх на кафедру на початку сесії, обов'язково до проведення контрольних заходів з дисципліни. Умови завдань розміщено на сторінці курсу на платформі Moodle. Форма контролю – залік.

5. ТЕХНІЧНЕ ОБЛАДНАННЯ ТА/АБО ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

На навчальних заняттях здобувачі повинні мати: гаджети з можливістю підключення до Інтернету; перевірений доступ до застосунків Microsoft Office: Teams, Moodle; Zoom; інстальований на ПК та /або мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point); активований акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Office365.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Оцінювання досягнень здобувачів здійснюється за допомогою прозорих процедур, що ґрунтуються на об'єктивних критеріях відповідно до Положення університету «Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти». Досягнутий рівень компетентностей відносно очікуваних, що ідентифікований під час контрольних заходів, відображає реальний результат навчання здобувачів за дисципліною.

6.1 Шкали

Оцінювання навчальних досягнень студентів НТУ «ДП» здійснюється за рейтинговою (100-бальною) та інституційною шкалами. Остання необхідна (за офіційною відсутністю національної шкали) для конвертації (переведення) оцінок мобільних здобувачів.

Шкали оцінювання навчальних досягнень студентів НТУ «ДП»

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good

60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

Кредити навчальної дисципліни зараховується, якщо студент отримав підсумкову оцінку не менше 60-ти балів. Нижча оцінка вважається академічною заборгованістю, що підлягає ліквідації відповідно до Положення про організацію освітнього процесу НТУ «ДП».

6.2 Засоби та процедури

Зміст засобів діагностики спрямовано на контроль рівня сформованості знань, умінь, комунікації, автономності та відповідальності здобувачів за вимогами НРК до 6-го кваліфікаційного рівня під час демонстрації регламентованих робочою програмою результатів навчання.

Здобувач на контрольних заходах має виконувати завдання, орієнтовані виключно на демонстрацію дисциплінарних результатів навчання (розділ 2).

Засоби діагностики, що надаються студентам на контрольних заходах у вигляді завдань для поточного та підсумкового контролю, формуються шляхом конкретизації вихідних даних та способу демонстрації дисциплінарних результатів навчання.

Засоби діагностики (контрольні завдання) для поточного та підсумкового контролю дисципліни затверджуються кафедрою.

Види засобів діагностики та процедур оцінювання для поточного та підсумкового контролю дисципліни подано нижче.

Засоби діагностики та процедури оцінювання

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ			ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	
навчальне заняття	засоби діагностики	процедури	засоби діагностики	процедури
лекції	контрольні завдання за кожною темою	виконання завдання під час лекцій	комплексна контрольна робота (ККР)	визначення середньозваженого результату поточних контролів; диф. залік
практичні	контрольні завдання за кожною темою	виконання завдань під час практичних занять		
	або індивідуальне завдання	виконання завдань під час самостійної роботи		

Під час поточного контролю лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання контрольних конкретизованих завдань.

Практичні заняття оцінюються якістю виконання поточних практичних і контрольних завдань ((підготовка та захист презентацій, вирішення кейсів).

Здобувачі вищої освіти отримують підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі результатів поточного контролю або складання заліку.

За наявності рівня результатів поточних контролів з усіх видів навчальних занять не менше 60 балів, оцінювання виконується без участі здобувача шляхом визначення середньозваженого значення.

Незалежно від результатів поточного контролю кожен здобувач вищої освіти має право до кінця екзаменаційної сесії виконати комплексну контрольну роботу, яка містить завдання, що охоплюють ключові дисциплінарні результати навчання.

Поточна успішність складається: з успішності за дві контрольні роботи (максимально оцінюється у 52 бали: I контрольна робота – 26 балів; II контрольна робота – 26 балів); оцінок за роботу на практичних заняттях (оцінюється 7 занять по 2 бали, максимально здобувач може отримати 14 балів) та оцінок за виконання комплексного індивідуального розрахункового завдання (34 балів з презентацією роботи, яка захищається на практичних заняттях). Отримані бали за 2 контрольні роботи, практичні заняття та виконання індивідуального розрахункового завдання додаються.

Максимально за поточною успішністю здобувач може набрати 100 балів.

Підсумкове оцінювання	Залік відбувається у письмовій формі, білети складаються з 10 задач/тестів. Відповідь за кожною задачею – 10 балів. Максимальна кількість балів за залік: 100
Практичні заняття	Дискусії, обговорення, де відпрацьовуються навички критичного мислення та аналізу, комплексного вирішення проблем оцінки вартості підприємства з використанням індивідуального та креативного підходу. Відбувається вирішення практичних ситуацій. Максимально оцінюються у 14 балів (7 занять × 2 бали/заняття).
Самостійна робота	Кожен здобувач/ка повинен/на виконати комплексне індивідуальне розрахункове завдання з презентацією результатів дослідження, яку необхідно захистити на практичних заняттях. Максимально оцінюється у 34 бали (1 презентація × 34 бали).
Контрольні заходи	I контрольна робота максимально оцінюються у 26 балів. II контрольна робота максимально оцінюються у 26 балів

6.3 Критерії

6.3.1. Критерії оцінювання *практичного заняття*:

Кожне практичне завдання оцінюється за рахунок вирішення ситуаційних завдань з використанням сучасного інформаційного та програмного забезпечення.

Максимальна кількість набраних балів за вирішення ситуаційних завдань – 2 бали.

Виконання практичних ситуаційних завдань – 2 бали.

6.3.2. Критерії оцінювання *самостійної роботи*:

Максимально оцінюється в 34 бали.

Оцінювання самостійної роботи студентів з виконання комплексного індивідуального розрахункового завдання відбувається через захист презентацій на практичних заняттях, де:

30 -34 бали – студент/ка демонструє повне розуміння теми дослідження. Всі аналітичні розрахунки виконано правильно з відповідними поясненнями й оцінкою результатів визначення вартості підприємства.

Студент/ка може точно відповісти на всі запитання одногрупників щодо даної теми; ділиться думками з іншими учасниками групи; говорить чітко впродовж 95-100% всього часу, використовує закінчення речення і не використовує слова помилково; застосовує відповідну лексику для аудиторії, розширює словниковий запас аудиторії, використовує нові слова для більшості слухачів; уважно слухає одногрупників, детально відповідає на всі питання форми оцінювання і завжди дає оцінки на основі презентації, а не інших факторів;

24 - 29 балів – студент/ка демонструє розуміння теми дослідження, але є незначні арифметичні помилки в аналітичних розрахунках, або у відповідних поясненнях й оцінках результатів визначення вартості підприємства.

Студент/ка відповідає на більшість запитань одногрупників щодо даної теми; говорить зрозуміло впродовж 80-90% всього часу, використовує закінчення речення і не використовує слова помилково; застосовує відповідну лексику для аудиторії, розширює словниковий запас аудиторії; слухає одногрупників, відповідає майже всі питання форми оцінювання та інколи дає оцінки на основі презентації, а не інших факторів;

14 – 23 балів - студент/ка демонструє розуміння теми, але є деякі методичні помилки в аналітичних розрахунках, або у відповідних поясненнях й оцінках результатів визначення вартості підприємства.

Студент/ка відповідає на деякі запитання одногрупників щодо даної теми; говорить зрозуміло, використовує закінчення речення, але невірно трактує деякі терміни, використовує слова помилково; слухає одногрупників, інколи ставить уточнюючі питання;

4 - 13 балів – студент/ка не демонструє розуміння теми дослідження. Допущено грубі методичні помилки в аналітичних розрахунках.

Студент/ка не відповідає на деякі запитання одногрупників щодо даної теми; говорить зрозуміло, використовує закінчення речення, але невірно трактує деякі терміни, використовує слова помилково; слухає одногрупників, уточнюючі питання не ставить;

0 - 3 бали - студент/ка демонструє нерозуміння теми. Відсутні аналітичні розрахунки.

Не відповідає на жодні запитання одногрупників щодо даної теми; говорить не зрозуміло, використовує закінчення речення, але невірно трактує терміни, використовує слова помилково; слухає одногрупників, уточнюючі питання не ставить.

6.3.3. Критерії оцінювання *письмової контрольної роботи*:

I контрольна робота максимально оцінюється у 26 балів;

II контрольна робота максимально оцінюється у 26 балів.

За контрольну роботу:

22-26 бали – результат обчислень правильний, аналітичні розрахунки фінансових показників виконано вірно, у логічній послідовності відповідно до чинних методик; розрахунки супроводжуються необхідними поясненнями; зроблено власний обґрунтований висновок за результатами розрахунків; відсутність помилок в граматиці та/або орфографії;

17-21 балів – аналітичні розрахунки фінансових показників виконано в цілому вірно у логічній послідовності відповідно до чинних методик, але мають місце незначні арифметичні помилки; розрахунки супроводжуються достатніми поясненнями; зроблено власний обґрунтований висновок за результатами розрахунків; відсутність помилок в граматиці та/або орфографії;

11-16 балів – аналітичні розрахунки фінансових показників виконано з методичними помилками та порушеннями логічної послідовності виконання; розрахунки не супроводжуються достатніми поясненнями; висновок за результатами розрахунків не достатньо обґрунтований; є помилки в граматиці та/або орфографії;

5-10 бали - аналітичні розрахунки фінансових показників виконано з грубими методичними і арифметичними помилками, порушеннями логічної послідовності виконання; відсутні пояснення до розрахунків; відсутній висновок за результатами розрахунків, є суттєві граматичні та орфографічні помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення;

1-4 бали – аналітичні розрахунки фінансових показників відсутні

7. ПОЛІТИКА КУРСУ

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується «Положенням про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»», <https://cutt.ly/mERLa5A>, Кодекс академічної доброчесності Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», <https://cutt.ly/vERLfxF>. У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація),

робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на день (щодня) поштової скриньки на Office365 та відвідування групи у Teams.

Протягом самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом «Управління витратами».

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту. Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи. Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби). Практичні заняття не проводяться повторно, ці оцінки неможливо отримати під час консультації, це саме стосується і колоквиумів. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно – в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання.

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Бонуси.

Здобувачі вищої освіти, які регулярно відвідували лекції та практичні заняття (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та приймають участь у конференціях, конкурсах тощо, можуть отримати додатково 5 балів до підсумкової оцінки.

7.7. Участь в анкетуванні.

Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачу вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети, що розміщено на

сайті кафедри маркетингу: <https://eaf.nmu.org.ua> та у Microsoft Forms Office 365, які буде розіслано на ваші університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Фінансове планування».

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання на лекціях:

- вербальний метод (лекція, дискусія тощо);
- методи візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- метод евристичних питань;
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування тощо);
- інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо).

Методи навчання на практичних заняттях:

- вербальний метод (дискусія, співбесіда тощо);
- кейс-метод (вирішення ситуацій, розв'язання завдань тощо);
- метод сценаріїв;
- метод мозкового штурму;
- метод евристичних питань;
- метод візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- робота з навчально-методичною літературою (рецензування, підготовка реферату, есе, доповіді тощо);
- інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- дослідницький метод;
- пошуковий метод.

Самостійна робота супроводжується опитуванням та підготовкою презентацій.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Законодавча і нормативна база

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Методичні рекомендації з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності – Затверджено Наказом Міністерства економіки України 02.03.10 № 226 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ME02094.html
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2). Запаси [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31.12.99 р. № 318, зі змінами і доповненнями. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>.

Основна література:

1. Артемонова Н. С. Управління витратами : навч. посібник / Н. С. Артемонова, М. О. Акулюшина. – Київ : Центр учбової літератури, 2018. – 116 с.
2. Матвєєва Н. М. МЗЗ Управління витратами : навч. посібник / Н. М. Матвєєва, О. І. Славута; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 157 с.
3. Тарасенко С. І. Т 89 Управління витратами : навч. посібник / С. І. Тарасенко. — Кам'янське : ДДТУ, 2018. — 305 с.
4. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Ч – 75 Управління витратами : навч. посіб. / М. В. Чорна, П. В. Смірнова, Р. М. Бугріменко, 2017. – 166 с.

Додаткова література:

1. Огійчук М. Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підручник / Л.О. Сколотій, М. І. Беленкова та ін. – 7-ме вид., перероб. і допов. – К. : Алерта, 2016. – 1040 с.
2. Дробишева О.О. Сучасні методи управління витратами на підприємстві. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2018. Вип. 5. С. 90–94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2018_5_19
3. Свистун Л.А. Удосконалення системи управління витратами підприємства в умовах нестабільної економіки. Економіка і регіон. 2017. № 4. С. 57–62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2017_4_11
4. Витрати підприємств: суть, сучасні підходи до їх оцінки та управління. Вісник економічної науки України. 2018. № 2 (35). С. 113–120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Venu_2018_2_23
5. Маркіна І.А., Вороніна В.Л., Рудич А.І. Теоретичні основи управління витратами підприємства. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2020 р. № 4 (115). С. 140-147. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2020/4_2020/26.pdf

6.Штефан Н. М., Михайліченко В. С. Математичні методи і моделі в управлінні прибутком підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 9. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9280>

7. Управління витратами. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів з практичних занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування /Н.М.Штефан; Нац. техн. ун-т. «Дніпровська політехніка». - Д.: НТУ «ДП», 2022. - 48 с.